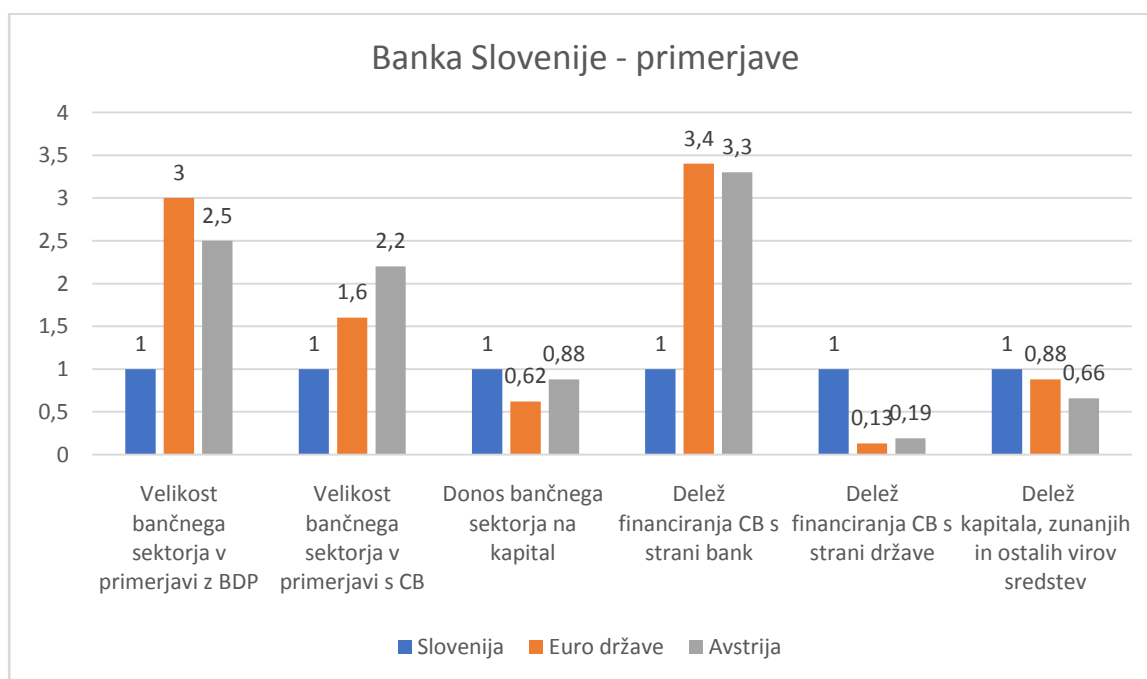

Komu bo služila BANKA SLOVENIJE ?

Drago Babič

Banka Slovenije (BS) je bilaskoraj 8 mesecev brez guvernerja, ravnokar je bil izvoljen novi. V taki situaciji, kosmo v razgretim ozračju (pre)dolgo časa iskali guvernerja BS(kar jele-ta sicer brez posebne škode za svoje delovanje mirno prenašala), se pojavlja vprašanje, zakaj toliko hrupa okoli tega uradniškega mesta. Prevladuje mnenje, da zato, ker bo novi guverner lahko bistveno vplival na to, v kolikšni meri se bo razkrilo dogajanje okoli zloglasne bančne sanacije leta 2013, v kateri sta BS in njen bivši guverner Boštjan Jazbec odigrali ključno vlogo. Vendar je to pogled za nazaj, ki mora tako ali drugače prinesiti katarzo in (mogoče) zadoščenje prizadetim, najmanj pa mora pokazati, kaj smo v preteklosti naredili narobe, da ne bi ponavljali iste napake. S tem se že ukvarja plejada institucij, od računskega do ustavnega sodišča, tudi parlament ustanavlja preiskovalno komisijo.

Vendar menim, da je bolj pomemben pogled naprej, to je, komu bo BS služila – Sloveniji ali Evropski centralni banki (ECB). Tudi od bodočega guvernerja je odvisno, ali bo prišla BS pod kontrolo matične ECB, ali pa bo imela v njej ključno besedodržava Slovenija. Da pri tem ne gre le za prestiž, ampak za nadzor nad velikim kupom denarja, lahko ugotovimo, če pogledamo premoženje BS podrobneje in ga primerjamo z bančnim sistemom in z drugimi centralnimi bankami v okviru sistema ECB. Podatke lahko preverite na internetnih straneh BS in ECB (www.bsi.si, www.ecb.europa.eu), v nadaljevanju podajam povzetek.

- V razmerju z BDP je naš celotni bančni sektor majhen v primerjavi s tistim v evro območju, samo ena tretjina ga je. To pomeni, da je naše gospodarstvo manj občutljivo na nestabilnost bančnega sistema. Za nas je pomembnejši izvoz in njegova konkurenčnost, kot sam bančni sistem, torej je tudi pomen centralne banke za stabilnost celotnega gospodarstva manjši kot v drugih državah evrskega območja.
- BS je nesorazmerno velika v primerjavi z bančnim sistemom, za katerega skrbi, približno dvakrat večja kot je to v EU. Kvaliteta bančnega sistema, merjena z donosnostjo na kapital in višino kapitala je pri nas nad povprečjem evrske skupine in celo Avstrije, predvsem zaradi pred kratkim izvedene (pre)izdatne sanacije državnih bank. Zato v našem bančnem sektorju ni za pričakovati

posebnih težav, zaradi katerih bi se morala BS s svojimi rezervami posebej angažirati in zaradi česar bi rabili tako močno centralno banko.

- Pri financiranju BS smo posebneži. Medtem ko pri drugih CB evrske skupine predstavljajo vloge poslovnih bank glavni vir njihovega financiranja, vlog držav je le za dvajsetino virov, je pri nas obratno. Vlog bank je le za šestino virov, medtem ko je državnih virov osemkrat več, tudi kapitala je med viri dvakrat več kot pri drugih evrskih centralnih bankah.
- BS Je največja banka pri nas s 16,7 milijard sredstev (stanje 31.12.2018), ki s stališča lastnika niso gospodarno izkoriščena. Banka ne izplačuje veliko dobička državi, le do 40 mio letno. NLB, na primer, strettjino manj sredstev in polovico kapitala ustvari preko 200 mio dobička letno. Glavni smisel centralne banke sicer ni ustvarjanje dobička, vendar neke potrebe po tako veliki banki zaradi relativno majhnega bančnega sistema, za katerega skrbi, tudi ni. Zakaj jo torej imamo in zakaj je tako velika?
- Zaradi take višine sredstev BS vlaga v tujino, predvsem v obveznice evrskih držav, 8 mrd, to je polovico svojih sredstev, medtem ko druge CB vlagajo v tujino bistveno manjši delež svojih sredstev. Na ta način podpiramo celotni sistem evra, kot da bi bili med najbogatejšimi državami evrskega območja z velikimi likvidnostnimi viški. To ni smiselno, če vemo, da je istočasno država Slovenija prekomerno zadolžena v tujini in mora zato upoštevati restriktivna pravila pri proračunskih izdatkih. Če bi ta (pre)visoki vložek države v BS raje uporabili za odplačilo dolgov (zadostovala bi polovica), bi že konec leta 2019 dosegli mejo zadolžitve države pod 60 % BDP in se tako poslovili od pretiranih restrikcij Evropske komisije in našega Fiskalnega sveta.

Če sklenem, v oči bode dejstvo, da imamo ob skromnem bančnem sektorju, ki je nadpovprečno poslovno uspešen in varen, eno primerljivo najbolj bogatih centralnih bank v evrskem sistemu. Banka viške denarja celo plasira v tujino, ob tem, da država, kiv banko vlaga izposojen denar, ne dobi niti povrnjenih obresti, ki jih tako moramo plačevati davkoplačevalci iz proračuna.

Novi guverner BS bo moral odgovoriti na dilemo:

- ali pustiti vse tako, kot poteka sedaj, kar pomeni, da bodo sredstva Banke Slovenije, vključno s pologom države, služila pretežno evro sistemu,
- ali prilagoditi višino sredstev banke za podporo bančnega sistema na primerljivo raven našega bančnega sektorja, kar bi pomenilo, da bi BS namenila za te potrebe polovico sredstev, drugo polovico pa tako ali drugače smiselno uporabila v skladu z interesi države. Na primer, da se ta sredstva, oziroma dobički, ki jih prinašajo, porabijo za zmanjšanje zadolženosti države, ali po zgledu Norveške, bolj produktivno vlagajo v Demografski rezervni sklad.

Glede na to, kako bo novi guverner z dejanji odgovoril na to dilemo, bomo tudivedeli, kdo je njegov dejanski gospodar – ali ECB ali Slovenski parlament, ki ga je ravnokar imenoval.

Ljubljana, 24.2.2019